

Лепканич А.О., Миронюк І.С.

Оцінка рівня залученості до інтернету студентської молоді в період карантинних обмежень, пов'язаних з пандемією COVID-19

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
м. Ужгород, Україна

Lepkanych A.O., Myronyuk I.S.

The assessment of the level of students' involvement in the internet during the quarantine restrictions related to the COVID-19 pandemic

Uzhhorod National University,
Uzhhorod, Ukraine

anna.lepkanych@uzhnu.edu.ua, ivan.mironyuk@gmail.com

Вступ

Не зважаючи на всі переваги масової комп'ютеризації населення, цей процес має серйозні соціальні наслідки, включаючи проблему інтернет-залежності, що стала світовим феноменом. На сьогодні рівень інтернет-залежності населення, зокрема молоді, коливається в залежності від рівня соціально-економічного розвитку країни, місця проживання (сільська, міська місцевість, мегаполіс) та низки інших факторів. В той же час, спостерігаються тенденції до зростання рівнів інтернет-залежності саме серед населення великих міст [1].

На сьогодні Інтернет перестав бути просто системою зберігання й передачі надвеликих обсягів інформації й став новим шаром нашої повсякденної реальності й сферою життєдіяльності величезної кількості людей. У результаті цього, у користувачів комп'ютерних мереж виникає ряд психологічних феноменів – інтересів, мотивів, цілей, потреб, установок, а також форм психологічної й соціальної активності, безпосередньо пов'язаних із цим новим середовищем [2]. За даними Statista і Internet World Stats, у 2010 році кількість користувачів Інтернету в усьому світі складала понад 1,9 млрд людей. Протягом наступних п'яти років ця цифра зросла на 66% до 3,2 млрд і продовжувала рости. У 2019 цифрове населення світу досягло 4,5 млрд, що на 8% більше, ніж у 2018 році. Кількість українських інтернет-користувачів також зросла на 2 млн, що на 33% більше, ніж за 2019 рік і на початку 2021 становила майже 30 млн, тобто близько 67% населення країни [3].

Дослідження технологічної аддикції і залежності від комп'ютера ведуться вже з початку 90-х років. Проте сам термін «інтернет-залежність» запропонував психолог А. Голдберг у 1995 році для опису патологічного потягу до використання інтернету. Діагностичні критерії розладу в цілому відповідають критеріям DSM-IV для нехімічних залежностей: 1) використання комп'ютера викликає дистрес; 2) використання комп'ютера заподіює шкоду фізичному, психологічному, міжособистісному, сімейному, економічному чи соціальному статусу [4].

На тлі пандемії та карантинних обмежень зростає попит населення на ресурси мережі Інтернет та соціальні мережі. Пандемія корона вірусу помітно вплинула на структуру споживання інформації. Ще однією тенденцією є те, що використання соціальних медіа зросло – в липні 2020 р. зафіксовано на 10,5% більше, ніж у липні 2019 р. Усе більше аспектів життя та роботи переходить до онлайн, тож змінюється і час, коли ми найбільше відвідуємо соціальні платформи. Загалом, протягом дня спостерігається збільшення використання соціальних мереж, особливо протягом робочих годин. Після закінчення робочого дня спадає відвідуваність соціальних медіа через домашні турботи [5]. Оскільки сьогодні обійтися без Інтернету неможливо, необхідна розробка поведінкових моделей, які б формували раціональний баланс між віртуальним і реальним світом, особливо серед молоді.

Мета дослідження: вивчити і оцінити зміни рівня щоденної залученості до інтернету студентської молоді в періоди очного і дистанційного навчання, пов'язаними з карантинними обмеженнями пандемії COVID-19.

Матеріали та методи

Для досягнення поставленої мети було використано метод спеціального соціологічного дослідження, медико-статистичний та метод порівняльного аналізу. Основою став метод анонімного опитування з використанням оригінальної анкети, сформованої у форматі Google-форми. Власне опитувальник містив 15 закритих питань з варіантами відповіді, які були розділені умовно на два блоки: блок питань соціально-демографічної характеристики респондентів та блок питань для оцінки щоденної залученості опитаних до роботи у мережі Інтернет (в годинах на добу) у різні періоди навчання в умовах карантинних обмежень різного рівня, зумовлених епідемією COVID-19. Цільова група дослідження – студенти Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» денної форми навчання. Опитування проводилося серед студентів п'яти

факультетів усіх курсів навчання шляхом розсилання Google-форми через корпоративні електронні адреси. Дане опитування проводилося в період тимчасового дистанційного навчання в умовах суворих карантинних обмежень: протягом другого тижня листопада 2021 року. Групування респондентів за рівнем залученості до роботи в мережі Інтернет проводилося за показником кредиту часу роботи в мережі на добу в періоди класичного очного навчання та дистанційного навчання в умовах карантинних обмежень. Всього було сформовано 4 варіанти самооцінки респондентами рівня залученості: менше 1 години на добу; 2-3 години на добу; 4-6 годин на добу та 7 годин і більше. Обробка результатів дослідження проводилася з використанням пакету прикладних програм MS Office 2010.

Результати дослідження та їх обговорення

За результатами проведеного соціологічного дослідження було отримано 523 анкети респондентів. В дослідженні брали участь здобувачі освіти денної форми навчання, різних курсів 5 факультетів університету: «Географічний факультет», «Факультет здоров'я та фізичного виховання», «Факультет історії та міжнародних відносин», «Факультет математики та цифрових технологій» та «Факультет суспільних наук». Розподіл респондентів соціологічного дослідження за факультетами та рівень охоплення від загального контингенту здобувачів освіти денної форми навчання представлено в таблиці.

Таблиця. Розподіл респондентів за факультетами навчання та рівень охоплення від загального контингенту здобувачів освіти денної форми навчання

Факультет	Надано анкет здобувачів освіти	Контингент здобувачів освіти денної форми навчання	Рівень охоплення опитуванням контингенту здобувачів освіти (%)
Географічний	82	193	42,5
Здоров'я та фізичного виховання	199	452	44,0
Історії та міжнародних відносин	126	350	36,0
Математики та цифрових технологій	80	188	42,6
Суспільних наук	36	299	12,0
Всього	523	1482	35,3

Як представлено в таблиці, опитуванням охоплено загалом 35,3% здобувачів освіти даного рівня освіти на залучених до дослідження факультетах. Рівень охоплення за факультетами різнився і склав від 12% студентів на факультеті суспільних наук до 44% на факультеті здоров'я та фізичного виховання.

Найбільше анкет отримано від здобувачів освіти денної форми навчання факультету здоров'я та фізичного виховання та факультету історії та міжнародних відносин – 199 та 126, відповідно. Отже, частка представників даних факультетів серед опитаних студентів є найбільшою (рис. 1).

На якому факультеті Ви навчаєтесь?
523 відповіді

Рис. 1. Частка представників факультетів серед респондентів дослідження (%)

Аналіз соціально-демографічних характеристик показав, що серед опитаних більшість (353 особи (67,5% респондентів)) жіночої статі, хлопців – 170 респондентів (32,5% опитаних). Вік респондентів коливався від 18 до

21 року. Переважна більшість опитаних є студентами молодших курсів (1 та 2 років навчання) – 204 та 145, осіб відповідно, що склало у сумі 66,7% опитаних. Найменшу частку з респондентів складають здобувачі освіти

випускного курсу (четвертий рік навчання в бакалавраті) – 69 респондентів (13,2% опитаних).

Ключовими питаннями проведеного анкетування являються питання, які стосувалися обсягу часу, який респонденти на добу проводять в мережі Інтернет в різні періоди організації освітнього процесу: під час очного та дистанційного навчання в умовах карантинних обмежень. А саме, це питання: «Скільки часу на добу Ви проводили за інтернетом до переведення на дистанційне навчання та карантину?» та «Скільки часу проводите за інтернетом під час дистанційного навчання?». У процесі аналізу анкет нами, за показником, вказаним респондентами обсягу часу в годинах на добу перебування в мережі Інтернет, було сформовано групи респондентів. При формуванні груп

ми орієнтувалися на типологію інтернет-залежності, запропоновану Варламова С. Н., Гончарова Е.Р., Соколова І.В. (2015) [1]. В результаті було проведено поділ на три основні групи, де група №1 «низька залученість до Інтернету» – це ті респонденти, які вказали, що проводять менше однієї години або 2-3 години на добу в мережі Інтернет, група № 2 «середня залученість до Інтернету» – 4-6 годин на добу та група № 3 «висока залученість до Інтернету» – більше 7 годин на добу.

Результати проведеного розподілу респондентів по групам під час очного і дистанційного навчання за аналізом відповідей на визначені питання анкети представлено на рис. 2.

Рис. 2. Розподіл респондентів за групами залученості до Інтернету під час очного і дистанційного навчання (n=523)

Як представлено на рис. 2, під час очного навчання більшість опитаних здобувачів освіти проводили в мережі Інтернет менше 3 годин на добу (група 1 «низька залученість до Інтернету» – 257 респондентів, що склало 58,7% опитаних студентів. Група 3 «висока залученість до Інтернету» під час очного навчання виявилась незначною за своєю чисельністю – лише 7,8 % респондентів (58 студентів) вказали, що перебували в мережі більше 7 годин. Під час дистанційного навчання розподіл респондентів за групами суттєво відрізняється. Так, група 1 склала лише 10,3 % опитаних (57 респондентів), що є відображенням переходу значної частки – 200 респондентів, що складає 38,2% усіх опитаних – в групи 2 та 3. Це природно, адже перехід на дистанційне навчання передбачає проведення занять через платформи он-лайн конференцій та електронного навчання. Згідно директивних документів університету, в період електронного дистанційного навчання передбачено не більше 6 академічних годин (4,5 астрономічних годин) аудиторних (дистанційних) занять під керівництвом викладача. Відповідно, значно зросла частка респондентів в групах 2 та 3 в період дистанційного навчання. Так, звертає на себе увагу збільшення частки опитаних, які проводять в мережі Інтернет щоденно більше 7 годин: з

7,8% респондентів під час очного навчання до 42,8% під час дистанційного. Це насторожує, адже за окремими формальними ознаками [6] є ризики розвитку інтернет-залежності у даній категорії студентів, особливо зважаючи на тривалі періоди дистанційного навчання в умовах карантинних обмежень. Крім того, необхідно враховувати, що такі суттєві зміни розподілу часу на різні форми активності протягом доби можуть призводити до формування шкідливих поведінкових моделей, які можуть стати стійкими і після виходу студентської молоді з дистанційного навчання на очне.

Перспективи подальших досліджень будуть полягати у більш глибокому вивченні особливостей залученості до Інтернету різних категорій студентської молоді і впливу цих явищ на формування окремих поведінкових моделей в умовах карантинних обмежень, зокрема харчових.

Висновки

Як показали результати проведеного дослідження, під час очного навчання більшість опитаних здобувачів освіти проводили в мережі Інтернет менше 3 годин на

добу – 257 респондентів, що склало 58,7% опитаних студентів. Група опитаних, які під час очного навчання перебували в мережі більше 7 годин складала лише 7,8% респондентів (58 студентів). Під час дистанційного навчання розподіл респондентів за групами суттєво відрізняється. Так, група 1 складала лише 10,3% опитаних (57 респондентів), що є відображенням переходу значної частки – 200 респондентів, що складає 38,2% усіх опитаних – в групи 2 та 3. При цьому 42,8% опитаних студентів під час дистанційного навчання проводять в

мережі Інтернет 7 і більше годин на добу. В таких умовах є ризики розвитку інтернет-залежності у даній категорії студентів, особливо зважаючи на тривалі періоди дистанційного навчання в умовах карантинних обмежень. Такі суттєві зміни розподілу часу на різні форми активності протягом доби можуть призводити до формування шкідливих поведінкових моделей, які можуть стати стійкими і після виходу студентської молоді з дистанційного навчання на очне.

Література

1. Варламова С. Н., Гончарова Е.Р., Соколова И.В. Интернет-зависимость среди молодежи мегаполисов: критерии и типология. Мониторинг общественного мнения: экономические и социальные перемены [Интернет]. 2015; 2 (126): 165-182. [цитовано 2022 січня 20]; Доступно на: <https://monitoringjournal.ru/index.php/monitoring/article/view/1232/998>. DOI:10.14515/monitoring.2015.2.11
2. Немеш О. М. Психологічні дослідження Інтернет-залежності. Технології розвитку інтелекту. [Интернет] 2014; Т. 1 Вип. 6. [цитовано 2022 січня 21]; Доступно на: [file:///C:/Users/User/Downloads/tri_2014_1_6_16%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/tri_2014_1_6_16%20(1).pdf).
3. За рік карантину кількість українських користувачів в соціальних мережах зросла на 7 млн і досягла 60% населення країни. GlobalLogic. [Интернет] [цитовано 2022 січня 21]; Доступно на: <https://www.globallogic.com/ua/about/news/social-media-during-quarantine/>
4. Турецька Х. Інтернет-залежність як предмет психологічного дослідження. Вісник Львівського університету. 2007. Вип. 10. С. 365–375.
5. Пандемія і соціальні мережі: що змінилося у 2020-му? Громадський простір. [Интернет] [цитовано 2022 січня 21]; Доступно на: <https://www.prostir.ua/?kb=pandemiya-i-sotsialni-merezhi-scho-zminylosya-u-2020-mu>
6. Мартынова О.С. Критерии оценки Интернет-зависимости. Психотерапия и консультирование. Генезис. 2002; 3: С. 27–30.

References

1. Varlamova S. N., Goncharova E.R., Sokolova I.V. Internet-zavisimost sredi molodezhi megapolisov: kriterii i tipologiya. Monitoring obshchestvennogo mneniya: ekonomicheskie i sotsialnyie peremenyi [Internet]. 2015; 2 (126): 165-182. [tsitovano 2022 sichnya 20]; Dostupno na: <https://monitoringjournal.ru/index.php/monitoring/article/view/1232/998>
2. Nemesh O. M. Psykholohichni doslidzhennia Internet-zalezhnosti. Tekhnolohii rozvytku intelektu. [Internet] 2014; T. 1 Vyp. 6. [tsytovano 2022 sichnia 21]; Dostupno na: [file:///C:/Users/User/Downloads/tri_2014_1_6_16%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/tri_2014_1_6_16%20(1).pdf)
3. Za rik karantynu kil'kist ukrainskykh korystuvachiv v sotsialnykh merezhakh zroslo na 7 mln i dosiahlo 60% naselennia krainy. GlobalLogic. [Internet] [tsytovano 2022 sichnia 21]; Dostupno na: <https://www.globallogic.com/ua/about/news/social-media-during-quarantine/>
4. Turetska Kh. Internet-zalezhnist yak predmet psykholohichnoho doslidzhennia. Visnyk Lvivskoho universytetu. 2007. Vyp. 10. S. 365–375.
5. Pandemiia i sotsialni merezhi: shcho zminylosia u 2020-mu? Hromadskyi prostir. [Internet] [tsytovano 2022 sichnia 21]; Dostupno na: <https://www.prostir.ua/?kb=pandemiya-i-sotsialni-merezhi-scho-zminylosya-u-2020-mu>
6. Martynova O.S. Kriterii otsenki Internet-zavisimosti. Psihoterapiya i konsultirovanie. Genezis. 2002; 3: S. 27–30.

Дата надходження рукопису до редакції: 16.02.2022 р.

Метою дослідження є вивчення і оцінка зміни рівня щоденної залученості до інтернету студентської молоді в періоди очного і дистанційного навчання, пов'язаними з карантинними обмеженнями пандемії COVID-19.

Матеріали та методи. В ході виконання дослідження було використано загальнонаукові та спеціальні методи: медико-статистичний та метод порівняльного аналізу. Основу дослідження склав соціологічний метод, що передбачав анонімне опитування з використанням оригінальної анкети, сформованої у форматі Googl-форми, студентів денної форми навчання 5 факультетів Ужгородського національного університету та статистична обробка результатів.

Результати. У ході виконаного дослідження було виявлено, що під час очного навчання більшість опитаних здобувачів освіти проводили в мережі Інтернет менше 3 годин на добу (58,7% опитаних студентів). Група опитаних, які під час очного навчання перебували в мережі більше 7 годин складала лише 7,8 % респондентів. Під час дистанційного навчання розподіл респондентів за групами суттєво відрізняється. Так, група 1 складала лише 10,3 % опитаних (, що є

відображенням переходу значної частки (38,2%) усіх опитаних в групи 2 та 3. При цьому 42,8% опитаних студентів під час дистанційного навчання проводять в мережі Інтернет 7 і більше годин на добу.

Висновки. В умовах, що склалися є ризики розвитку інтернет-залежності у даної категорії студентів, особливо зважаючи на тривалі періоди дистанційного навчання в умовах карантинних обмежень. Такі суттєві зміни розподілу часу на різні форми активності протягом доби можуть призводити до формування шкідливих поведінкових моделей, які можуть стати стійкими і після виходу студентської молоді з дистанційного навчання на очне.

Ключові слова: інтернет-залежність, студентська молодь, дистанційне навчання.

The aim of the study is to investigate and evaluate the change in the level of university students' daily involvement of in the Internet during periods of full-time and distance learning related to the quarantine restrictions of the COVID-19 pandemic.

Methods. During the research there were used general and special methods: the medical-statistical and the method of comparative analysis. The study was based on the sociological method, which involved an anonymous survey with the original questionnaire, so called Google-form, of full-time students of 5 faculties of Uzhhorod National University as well as the statistical processing of the results.

Results. In the course of the study it was found that during full-time study, most of the surveyed students spent less than 3 hours a day on the Internet (58.7% of surveyed students). The group of respondents who spent more than 7 hours online during face-to-face training was 7.8% of respondents. During online learning, the distribution of respondents by groups differs significantly. Thus, group 1 made up only 10.3% of respondents, which is a reflection of the transition of a significant proportion (38.2%) of all respondents in groups 2 and 3. At the same time 42.8% of surveyed students spend 7 and more hours per day on the Internet during the period of distance learning.

Conclusion. In the current conditions of the long periods of distance learning and quarantine restrictions there are risks of Internet addiction in this category of students. Such significant changes in the distribution of time for various forms of activities during the day can lead to the formation of harmful behavioral patterns that can become sustainable even after the students come back to the full-time form of studying.

Key words: Internet addiction, university students, distance learning.

Конфлікт інтересів: відсутній.

Conflicts of interest: absent.

Відомості про авторів

Лепканич А.О. – аспірант кафедри наук про здоров'я ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; пл. Народна, 3, м. Ужгород, Україна, 88000.
anna.lepkanych@uzhnu.edu.ua.

Миронюк І.С. – доктор медичних наук, професор, декан факультету здоров'я та фізичного виховання ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; пл. Народна, 3, м. Ужгород, Україна, 88000.
ivan.mironyuk@gmail.com.